

PYHÄ RUOKA

Maiju Lehmijoki-Gardner, FT, Dos./ Visiting Assistant Professor, Department of Theology, Loyola University Maryland (Baltimore)

Esitelmäni tarkastelee ruokaa maailmanuskontojen historiassa ja tänään. Se hyödyntää kahta erikoisalaani – kirkkohistoriaa ja terveystieteitä. Esitelmä valottaa ensin uskonnollisiin ruokatottumuksiin liittyviä eettisiä ja maailmankatsomuksellisia peruskysymyksiä. Juutalaisuuden, kristinuskon, islamin, hindulaisuuden ja muiden maailmanuskontojen vaalimissa perinteisissä käsityksissä ruoasta tiivistyvät perustavanlaatuiset kysymykset elämästä ja kuolemasta, hengen ja materian välisestä tasapainosta sekä tekojen ja ihanteiden haastavasta liitosta.

Uskontojen ruokatottumuksiin liittyvien filosofisten ja eettisten ulottuvuuksien historiallisen tarkastelun jälkeen siirryn puheenvuorossani nykyaikaan, terveyteen ja ruokaa koskeviin humanitaarisiin kysymyksiin. Tässä luentoni nykyaikaan keskittyvässä osuudessa valotan uskontokuntien vaaliman ruokakulttuurin sosiaalisia, terveydellisiä ja jopa poliittisia ulottuvuuksia erityisesti köyhyydessä elävän maailman väestön näkökannalta. Tavoitteenani on johdattaa meidät pohtimaan uskontojen vanhan ruokaetiikan merkitystä nykyajan humanitaaristen kysymysten valossa. Maailmanlaajuisesti eri kirkkokunnilla on huomattava vastuu köyhien parissa harjoitettavasta terveystasatuksesta ja terveydenhuollosta. Maailman terveysjärjestön vuonna 2006 teettämä tutkimus osoitti, että Saharan eteläpuolisen Afrikan terveydenhuollosta noin 40 prosenttia rakentuu kirkkokuntien luoman infrastruktuurin varaan.

Ruoka ja siihen liittyvät hankkeet ovat keskeisessä asemassa niin nykyisen kotikaupunkini, Baltimoren, kuin maailman kirkkojen harjoittamassa humanitaarisessa ja terveysvaikutteisessa työssä. Perinteisen ruoka- ja kriisiavun rinnalle on noussut uudenlaisia aloitteita, jotka lähestyvät ruoantuotantoa ja -kulutusta rakenteellisesta ja ympäristöeettisestä näkökulmasta. Monet aloitteet pyrkivät puuttumaan ruoantuotannon syvempiin kysymyksiin samalla, kun ne tarjoavat välittömiä ratkaisuja nälän ja köyhyyden ongelmiin.

Ruoassa tiivistyy elämän arvoitus ja pyhyys, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja jokapäiväisen elämän ilot ja haasteet. Ruokaan liittyvässä etiikassa ja terveystasatuksessa kyse on yhtäältä monimutkaisten kulttuuristen vaikutussuhteiden tiedostamisesta, toisaalta näiden vaikutusten päivittäisestä, ruumiillisesta hallinnasta. Nykyajan haastavissa ruokapoliittisissa tilanteissa uskontojen perinteinen, mutta monella tapaa yhä ajankohtainen ruokaetiikka on parhaimmillaan, kun se palvelee näitä elämän eri vaikutuspiirejä tasapainottavaa tehtävää erityisesti sen maailman väestönosan – köyhien – parissa, jonka terveydenhuolto on usein kirkollisten järjestöjen tarjoaman avun varassa. Tässä mielessä uskontojen eettiset ruokaperinteet ja parhaimmat nykyesimerkit ovat samalla linjalla terveyden sosiaalisia kiinnikkeitä ja kulttuurisia vaikutteita korostavan viime vuosien terveystasatuksen ja kansanterveys-työn kanssa. Siinä missä ruoka- ja hivenaineet, rasvat ja suola, vitamiinit ja muun muassa antioksidantit dominoivat ruoasta käytyä terveystasatusta vielä pari vuotta sitten, nykyhetken ruokavalistus korostaa ympäristön, tapakulttuurien sekä yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutuksia ja niiden ruumiillisia vaikutuksia. Tässä keskustelukentässä uskontojen eettisesti rikkailla ruokaperinteillä on paljon annettavaa kansainvälisen terveydenhuollon haastavia tulevaisuudennäkymiä pohdittaessa.

STUDIA GENERALIA 2012 RUOKA JA ELÄMÄ

8.11. MAKUJA JA ARVOJA

Studia Generalia -tilaisuudet videoidaan. Niitä voi seurata internetissä sekä suorina lähetyksinä että tallenteina:
www.helsinki.fi/videot.

Yleisökeskusteluun voi osallistua myös tekstiviestitse lähettämällä kysymykset ja kommentit tilaisuuden aikana numeroon 050-415 4892. Tekstiviestit luetaan tilaisuudessa mahdollisuuksien mukaan. Keskustelua voi jatkaa tilaisuuden jälkeen Studia Generalia -verkkosivuilla osoitteessa: <http://blogs.helsinki.fi/studiageneralia>.

Luentosarjan on suunnitellut Helsingin yliopiston Studia Generalia -toiminnan tieteellinen ohjausryhmä ja sen toteuttaa Helsingin yliopiston Avoin yliopisto yhteistyössä Helsingin yliopiston Tietotekniikkakeskuksen kanssa.

Lisätietoja:

Tieteellisen ohjausryhmän puheenjohtaja,
vararehtori Kimmo Kontula
p. (09) 191 24150
kimmo.kontula @ helsinki.fi

Koulutussuunnittelija
Sanna Saari-Salomeri
p. (09) 191 28047
studiageneralia @ avoin.helsinki.fi

www.helsinki.fi/avoin/studiageneralia